

Birinci Dünya Savaşı' nın Fiilen Başlaması

Avusturta Veliatı Arşidük, Ferdinand' ın eşiyle birlikte 28 Haziran 1914' te ziyaret için geldiği Bosna Hersek' te Sırp Genelkurmai Haber Alma Başkanının, başkanı bulunduğu Karael adlı gizli bir cemmiyet tarafından tertip edilen bir suikastte bir Sırp tarafından öldürülmesi Birinci Dünya Savaşı' nın hakiki sebepleri ile beraber bütün milletleri böyle bir harp için hazırlanmaya yöneltti.

Avusturya 28 Temmuz' da Sırbistan' a harp ilân etti ve ertesi gün Tuna Filosu Belgrat' ı bombaladı.

RUSYA:

Avusturya ve Macaristan, Sırbistan' a yürürken genel seferberliğe karar vereceğini bildirmişti.Evvela batı sınırındaki birlikleri,bilâhare bütün silâhlı kuvvetlerini seferber etti.

ALMANYA:

Alman İmparatoru doğruca Çar' la temasa geçerek Almaya' nın barış isteklerini, Avusturya, Macaistanla Sıbistan arasında halledilecek dâvada başka devletlerin müdahalesinin tehlikeli

neticeler verebileceğini ve Rusya'nın 12 saat zarfında Almanya ve Avusturya' ya karşı seferberliği durdurmazsa genel seferbelik yapılacağını bildirdi. Fakat Ruslar bunu reddetti.

Aynı zamanda Belçika' dan Fransa' ya tarruz için serbest geçit yolu isteyen Almanya karşılık olarak tazminat verileceğini bildirdi. Buna rağmen Belçika bunu reddetti.

CEPHELER:

1. Dünya Savaşında Osmanlı İmparatorluğu düşmanları ile başlıca dört cephede çarpışma durumuna gelmişti. Bunlardan üçü dar cephelerde mevzi savaşı halinde, biri ise gerçek operatif harekâtının ceeyan edeceği geniş bir harekât alanı idi.

ÇANAKKALE CEPHESİ: Gelibolu yarımadasının burnuna tıkanmış kalmıştı.

SURİYE CEPHESİ: Şeria nehri ile Akdeniz arasındaki dar bölgede cereyan etmişti.

IRAK CEPHESİ: Dicle nehrinin iki tarafındaki sahada cereyan etmişti.

1916 OLAYLARI:

Kafkas cephesi, Avrupa cephesindeki başarısızlıklar üzerine, Çar Kafkas Ordusu

Başkumandanlığına Grandük Nikola' yı tayin ederek kuvvet miktarını da 700 bin mevcutlu 7 kolorduya çıkartmıştı. Karşısındaki Türk ordusunun mevcudu ancak 64 bin kişi idi. Çanakkale' den Doğuya Getirilecek Türk kuvvetlerinden evvel iki yanı sarp dağlarla dayalı olarak savunmaya geçen 3. Ordu cephesinde bir yarma yaparak orduya kati bir darbe vurmak amacıyla 11 Ocak 1916' da 6 misli üstün kuvvetle Rus ordusu saldırıya geçmiş, 5 gün süren çok kanlı ve çetin savaşlarda Rusla bazı bölgelerde geri atılmış ise de 300 km. Cepheyi savunmak zorunda kalmıştır.

17 Şubat' ta Muş, 2 Martta Bitlis ve Çoruh vadisine ilerleyen Rus kuvvetleri 23 Şubatta İspir' i almışlardı. Rus deniz kuvvetleri Martta Rize' ye çıkararak şehri işgal ettiler. Türkler 13.40, düşmanlar ise 20.440 kişi idi.

1917 OLAYLARI:

Ulaştırma güçleşmiş, Endüstri elemanları cepheye sevk edilmiş hammadde ve yiyecek maddeleri güçleşmişti. Rus ordusu silâh ve mühimmat noksanlığından idare ettiği br aydınlar ihtilâli patlak verdi. Çar istifaya mecbur edildi.

Suriye cephesi,

Sözü geçen İngilizler Birssebbi hattına tarruz etmek için hazırlanıyorlardı. Birinci, ikinci Gazze savaşları Türk ordusunun başarısı işe sonuçlanmıştı.

SURİYE CEPHESİ:

1., 2. Gazze savaşlarında Türk Ordusu kahramanca savaşmıştı. Hicazda arapların ayaklanması sonunda Mekke düştü ve Medinedeki Türk kuvvetleri kuşatıldı.

Irak ve İran cephelerinde İrandan ilerleyen Rus kuvvetlerine karşı 13. Kolordu Hemedan' da bulunuyordu.

Alman Asya kolu gelmeden İngilizler denizden ve karadan tarruz ederek Bilüssebi meydan muharrebesinde Türk mevzilerini yardılar ve Türk kuvvetleri Kudüs Batısına çekildilerse de İngilizler aldırılarına devamla 8 Aralıkta Kudüsü aldılar.

ÇANAKKALE CEPHESİ:

Türkler 1. Dünya Savaşına müttefikler safında katıldıktan sonra Yumam Başvekili Venizolos' un devamlı telkinleri ile İngiltere Bahriye Nazırı Çorçil Çanakkale Boğazına Karşı bir harekât yapılması kanaatına varmış ve bunu hükümete ısrarlı teklif etmişti.

Bu harekatin gayesi şöyle özeltenebilir.

- 1- Hindenbutg' un ağır darbeleri karşısında Rusya' nın yardım talebine (Silâh , malzeme, mühimmat)
- 2- Müttefikler tarafından boğazlar açılarak İstanbul' un ele geçirilmesi ve Türklere baroşın

zorla kabul ettirilmesi,

3- Mütereddin durumunda bulunan Balkanlarla tarafsızlar üzerinde başarı halinde sağlanacak müsbet tesir ile itilâf Devletleri safhında savaşa katılmalarını sağlamak.

4- Süveyş kanalı ve Hint Yolu üzerindeki Türk Kuvvetlerinin baskısını azaltmak,

5- Bu suretle stratejik diplomatik ve ekonomik sonuçlar sağlanarak harbin uzamasına engel olmak,

Çanakkale' nin ve savunma durumu:

Çanakkale boğazı beton tahkimat sistemiyle hazırlanmış olup toprak tahkimat vardı. Boğaz giriş merkez ve çıkış olmak üzere derinlikle savunma bölgelerine ayrılmıştı. Merkez tahkimatı daha kuvvetli yapılmış ve topçunun ağırlık noktası burada toplanmıştı.

Başlangıçta denizden yalnız deniz kuvvetleri ile yapılacak bir zorlama şle boğazı açacaklarını sanan itilâf kuvvetleri ağır zayıfla buna muavffak olmadılar. Bunun üzerine kara ordusu ike müşterek bir harekât zorundakalarak General Homilton kumandasına bir Akdeniz Kuvvetleri Başkumandanlığı teşkil edildi. 13 Şubat 1914' de boğazın dış tabyaları tahrip edildi.

Ruslar 40000 kişilik bir kuvvetle yardım tekliflerinde bulunukları gibi Yunanlılar da İstanbul' a gelmeyi arzu ediyorlardı. Boğazları zorlamak için bombardımana devam edildi. 7-8 Mart gecesi gerek mayınlarla ve gerekse boğaz tarabyaları topçu ile çok zarar gören deniz kuvvetleri kara kuvvetsiz boğazı geçemeyeceklerini anlamışlardır. Anzaklardan (Avusturalya, Yenizellanda) 70000 kişilik bir kuvvetle 25 Nisan 1915' de Settülbahir Arıburnu bölgesine karaya çıktılar. 109 Harp, 308 taşıt gemisi özel çıkarma araçları ile denizden desteklenen düşman

kuvvetlerine karşı 5. Ordu savunma yapıyordu. İlk çıkan düşman kuvvetlerine Atatürk' ün kumanda ettiği 19. Tümen'in 17. Piyape alayı Conk bayırında yaptığı karşı tarruzla düşmanı

durdurdu. Savaşa katılan deniz kuvvetleri:

18 Muharebe gemisi,

12 Kravizör,

27 Muhrip,

12 Deniz altı gemisi,

1 Uçak gemisi,

36 Mayın gemisi,

2 Hastahane gemisi,

86 Nakliye gemisi,

222 Çıkarma gemisi

42 Uçak tahsis edilmişti.

KAFKAS CEPHESİ:

1917 sonunda Musu' da Ruslarla mütareke görüşmeleri yapılmıştı. Başakale, Gevaz, Bane hattı mütareke sınırı olarak tesbit edildi. Rus Kafkas Ordusu da çok ağır kayıplar vermişti.

Ruslar 8 Nisan 1914' te Türk-Rus hududuna kadar ilerleyerek Van'ı aldı.

Kafkas-Türk cephesinde harp halinde olan Rus ve Türk hareket orduları arasında askerî hareketlerin kesilmesi şerefli bir sulhun en kısa zamanda elde edilebilmesi için bir barış anlaşması yapmışlardı.

IRAK CEPHESİ:

Bu cephede son olaylar üzerine durum İngilizler lehine inkişaf etmişti. Atatürk evvela arap çetelerini bozguna uğrattıktan sonra Halep kuzeyindeki mevziinde durdurmağa çalıştı. Ahmet İzzet Paşa Harbiye Nazırı ve Baş kumandanlık görevlilerini de üzerine alarak yeni kabineyi kurmuştu. Yıkılmış bir ordu yıpranmış bir halk kitlesinin başına geçerek üstün başarılar sağlamış olan Mustafa Kemal Paşa' nın önderliğinde bir yeni mücadele başlamıştı.

Mondros Mütarekesi:

Osmanlı İmparatorluğu ile İtilâf devletleri arasında 3 Ekim 1919' da imzalanan mütarekenin özeti aşağıdadır.

1. Türkiye ordularını derhal eterhis edecek.
2. Bütün savaş gemileri limanlara dönecek.
3. Suriye, Irak ve Trablusgarp' taki Türk garnizonları teslim olacak.

4. Mütareke şartları gereğince, İtilâf devletleri, Çanakkale ve İstanbul boğazları, Batum, Bakü gibi stratejik yerleri işgal edecek.

1. Demir yolları kontrol altına alınacak.
2. Türkiye, Almanya ve müttefikler ile bütün ilişkilerini kesecek.
3. Barış andlaşmasında ele alınacak konularından söz edilmemiştir.

Birinci Dünya Savaşı Sonunda Mondros Mütarekesi dışında;

Neuilly Barış Antlaşması, Trianon Barış Antlaşması, St. Cermen Barış Anlaşması, Sevr Barış Anlaşması, Versay Barış Anlaşması gibi bir çok antlaşma imzalanmıştır.